

AANTEKENINGEN.

1) KARL LAMPRECHT, *Alte und neue Richtungen in der Geschichtswissenschaft*, Berlin, 1896, p. 3.

2) HANS F. HELMOLT, *Weltgeschichte*, Leipzig und Wien, Band I 1899, p. 12.

3) LAMPRECHT, l. c. p. 4.

4) DR. E. BERNHEIM, *Lehrbuch der Historischen Methode*, ² Leipzig, 1894, p. 122.

5) *Theologisch tijdschrift*, 14^e Jaargang, 1880, p. 235 en vv. Prof. L. W. E. Rauwenhoff levert hier een scherpe critiek op de inaugureele oratie van Dr. J. J. van Toorenenbergen, handelende over »Het wetenschappelijk karakter van de Geschiedenis van het Christendom», 1880. Zijn klacht, dat de confessioneele richting tot dusverre op het gebied der kerkhistorie geen principieele lijnen trok, is ten deele rechtvaardig. Noch Dr. N. BEETS met zijn bekende rede over »Karakter, karakterschaarschte en karaktervorming», 1875, noch Dr. J. CRAMER, die te Groningen inaugureerde met een rede over »Kerk en Theologie», 1876, gingen op de principieele vragen in. Wat Dr. van Toorenenbergen schonk was meer een polemiëk tegen de Tübinger School dan een thetische uiteenzetting der beginselen en miste scherpheid van begripsbepaling en belijndheid van beginsel. Dr. S. S. DE KOE heeft in zijn rede: »Het Algemeene en het Bijzondere in het geschiedkundig deel der Christelijke Godgeleerdheid», 1884, evenzeer een lans tegen Baur gebroken en aangetoond, hoe de Tübinger School de geschiedenis der Kerk geweld aandoet door de axiomata, waarvan ze uit gaat. Ongetwijfeld staat principieel veel hooger de rede, waarmede de heer D. K. WIELENGA het ambt van docent in de Kerkgeschiedenis aan de Theologische School der Chr. Geref. Kerk te Kampen aanvaardde. Zij draagt den titel: »Het karakter der Kerkgeschiedenis», 1883. Hier wordt niet alleen polemisch maar ook thetisch het christelijk karakter der Kerkgeschiedenis uit het object zelf afgeleid. Toch kwam het ook hier niet tot een verklaring in betrekking tot de historische problemen, die thans op den voorgrond staan. Van de zijde der Vrije Universiteit werden de vaste lijnen in schets gebracht door Dr. A. Kuyper, *Encyclopaedie der H. Godgeleerdheid*, III, p. 260 en vv., 272 coll. 148 vv.